МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА,
МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ГУМАНІТАРНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
(ОЧНОГО ТА ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ МІЖНАРОДНОГО, ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА

для підготовки здобувачів вищої освіти на другому (магістерському) рівні вищої освіти за спеціальністю D8 Право

РОЗРОБНИК:
старший викладач кафедри,
доктор філософії з права
_____ **Никита ТОМКОВ**

Розглянуто та затверджено на
засіданні кафедри
«01» вересня 2026 року,
протокол № 11

Узгоджено з гарантом освітньої програми _____ **Вячеслав ПУЗИРНИЙ**

Обсяг: 3 кредити ECTS

Чернігів – 2026

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Проблеми взаємодії міжнародного, європейського та національного права» є складовою професійної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю D8 Право та спрямована на формування системного розуміння співвідношення міжнародного, європейського та національного права, особливостей і проблем їх взаємодії та впливу на правове регулювання суспільних відносин. Вивчення дисципліни забезпечує засвоєння основних принципів і джерел міжнародного, європейського та національного права, підходів до їх співвідношення, а також формування практичних навичок аналізу проблем взаємодії правових норм, інститутів і механізмів їх реалізації.

Зміст дисципліни охоплює теоретико-правові засади взаємодії міжнародного, європейського та національного права, особливості їх джерел і принципів, механізми взаємодії міжнародного та внутрішньодержавного права, правову природу і специфіку права Європейського Союзу та стандартів Ради Європи, а також їх вплив на розвиток національного законодавства України. Окрема увага приділяється проблемам співвідношення міжнародно-правових зобов'язань України, європейських правових стандартів і норм національного законодавства, виявленню спільних та відмінних підходів до правового регулювання та вирішенню можливих нормативних колізій.

Дисципліна передбачає аналіз проблем взаємодії міжнародно-правових актів, актів права Європейського Союзу, документів Ради Європи та законодавства України, опрацювання практики міжнародних і європейських судових інституцій та національних судів, вирішення практичних ситуацій і визначення особливостей застосування відповідних правових норм у національному правопорядку.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування у здобувачів вищої освіти здатності комплексно аналізувати та зіставляти норми міжнародного, європейського та національного права, визначати характер і проблемні аспекти їх взаємодії, виявляти спільні та відмінні елементи правового регулювання, оцінювати відповідність національного законодавства міжнародним зобов'язанням і європейським правовим стандартам та обґрунтовувати шляхи вирішення проблем взаємодії міжнародного, європейського та національного права у професійній діяльності.

Мета навчальної дисципліни «Проблеми взаємодії міжнародного, європейського та національного права»: формування у здобувачів вищої освіти системних знань про особливості, принципи, джерела та співвідношення міжнародного, європейського і національного права, закономірності й проблеми їх взаємодії, а також здатності аналізувати правові норми та інститути, виявляти проблеми їх узгодження і застосування та обґрунтовувати шляхи їх вирішення під час виконання професійних завдань.

Основними ***завданнями*** вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти здатності аналізувати та порівнювати норми, принципи, джерела й окремі інститути міжнародного, європейського та національного права; визначати особливості та проблеми їх співвідношення і взаємодії; виявляти спільні та відмінні підходи до правового регулювання; аналізувати міжнародно-правові акти, акти права Європейського Союзу, документи Ради Європи та законодавство України; враховувати практику міжнародних, європейських і національних судових інституцій; оцінювати відповідність національного законодавства міжнародним зобов'язанням України та європейським правовим стандартам; виявляти й аналізувати нормативні колізії та обґрунтовувати можливі шляхи їх вирішення з урахуванням особливостей взаємодії міжнародного, європейського та національного права.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути або розширити ***загальні компетентності (ЗК)***, передбачені освітньою програмою:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути або розширити **спеціальні (фахові) компетентності (СК)**, передбачені освітньою програмою:

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі у ситуаціях правової невизначеності.

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

Здобувач вищої освіти має досягти або вдосконалити такі програмні ***результати навчання (РН)***, передбачені освітньою програмою:

РН1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

РН3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, цифрові статистичні, тестові та інші бази даних, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

РН10. Аналізувати взаємодію міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

РН12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

РН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів**.**

СТРУКТУРА (ЗМІСТ) НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план (денна форма навчання)

№	Назва теми	Усього	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Теоретико-методологічні засади порівняльного аналізу міжнародного, європейського та національного права	11	2	2	-	7
2	Джерела та принципи міжнародного, європейського і національного права	11	2	2	-	7
3	Співвідношення міжнародного та національного права у правовій системі України	11	2	2	-	7
4	Право Європейського Союзу та його взаємодія з національним правом України	11	2	2	-	7

5	Правові стандарти Ради Європи та їх імплементація у національне законодавство України	11	2	2	-	7
6	Порівняльний аналіз міжнародних, європейських та національних стандартів захисту прав людини	11	2	2	-	7
7	Порівняльний аналіз міжнародних, європейсПорівняльно-правові засади кримінальної юстиції та правоохоронної діяльностіьких та національних стандартів захисту прав людини	12	2	2	-	8
8	Європейська інтеграція України та адаптація національного законодавства до права Європейського Союзу	12	2	2	-	8
Всього годин за курсом		**90**	**16**	**16**	**0**	**58**

Тематичний план (заочна форма навчання)

№	Назва теми	Усього	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Теоретико-методологічні засади порівняльного аналізу міжнародного, європейського та національного права	12	2	-	-	10
2	Джерела та принципи міжнародного, європейського і національного права	11	-	2	-	9
3	Співвідношення міжнародного та національного права у правовій системі України	11	-	-	-	11
4	Право Європейського Союзу та його взаємодія з національним правом України	12	2	-	-	10
5	Правові стандарти Ради Європи та їх імплементація у національне законодавство України	11	-	2	-	9
6	Порівняльний аналіз міжнародних, європейських та національних стандартів захисту прав людини	11	-	-	-	11

7	Порівняльний аналіз міжнародних, європейсПорівняльно-правові засади кримінальної юстиції та правоохоронної діяльностіких та національних стандартів захисту прав людини	12	2	-	-	10
8	Європейська інтеграція України та адаптація національного законодавства до права Європейського Союзу	10	-	-	-	10
Всього годин за курсом		**90**	**6**	**4**	**0**	**80**

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття системно охоплюють увесь курс, допомагають здобувачам усвідомити його значення, обсяг і структуру, зміст окремих розділів і тем, надають змістовну, організаційну та методичну допомогу у самостійному їх вивченні, визначають найбільш складні теми та питання і допомагають їх засвоїти. Підготовка до семінарського заняття передбачає опрацювання матеріалів з теми, що виноситься на заняття, а також оволодіння комплексом контрольних питань.

Семінарське заняття 1. Тема 1. Теоретико-методологічні засади порівняльного аналізу міжнародного, європейського та національного права

Навчальні питання:

1. Поняття, предмет і значення порівняльно-правового аналізу.
2. Методологічні засади порівняння правових систем, норм та інститутів.
3. Міжнародне, європейське та національне право як об’єкти порівняльно-правового аналізу.
4. Критерії та рівні порівняння міжнародного, європейського та національного права.
5. Загальне, особливе та відмінне у правовому регулюванні на міжнародному, європейському та національному рівнях.
6. Функціональний, нормативний та інституційний підходи до порівняльно-правового аналізу.
7. Межі та проблеми застосування порівняльно-правового методу.
8. Значення порівняльно-правового аналізу для професійної правоохоронної діяльності.

Семінарське заняття 2. Тема 2. Джерела та принципи міжнародного, європейського і національного права

Навчальні питання:

1. Поняття та система джерел міжнародного права.
2. Міжнародний договір і міжнародний звичай як джерела міжнародного права.
3. Джерела права Європейського Союзу та їх ієрархія.
4. Правові акти та стандарти Ради Європи в системі європейського правового регулювання.
5. Система джерел національного права України.
6. Порівняльна характеристика принципів міжнародного, європейського та національного права.
7. Особливості юридичної сили та застосування міжнародних, європейських і національних правових актів.

8. Взаємний вплив принципів і джерел міжнародного, європейського та національного права.

Семінарське заняття 3. Тема 3. Співвідношення міжнародного та національного права у правовій системі України

Навчальні питання:

1. Основні теоретичні підходи до співвідношення міжнародного та національного права.
2. Конституційні засади взаємодії міжнародного та національного права в Україні.
3. Місце чинних міжнародних договорів України в національній правовій системі.
4. Укладення, виконання та припинення дії міжнародних договорів України.
5. Імплементація міжнародно-правових норм у національне законодавство.
6. Застосування міжнародних договорів органами державної влади та судами України.
7. Правові колізії між міжнародними зобов'язаннями України та нормами національного законодавства.
8. Значення міжнародно-правових зобов'язань для розвитку національного законодавства України.

Семінарське заняття 4. Тема 4. Право Європейського Союзу та його взаємодія з національним правом України

Навчальні питання:

1. Поняття, особливості та система права Європейського Союзу.
2. Первинне та вторинне право Європейського Союзу.
3. Принципи верховенства та прямої дії права Європейського Союзу.
4. Інституції Європейського Союзу та їх роль у формуванні і реалізації права ЄС.
5. Роль Суду Європейського Союзу у розвитку та тлумаченні права ЄС.
6. Правові засади відносин України та Європейського Союзу.
7. Вплив права Європейського Союзу на розвиток національного законодавства України.
8. Особливості врахування та імплементації актів права ЄС у правовій системі України.

Семінарське заняття 5. Тема 5. Правові стандарти Ради Європи та їх імплементація у національне законодавство України

Навчальні питання:

1. Рада Європи як міжнародна організація та її роль у формуванні європейських правових стандартів.
2. Основні правові акти Ради Європи та їх значення для національних правових систем.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод у системі стандартів Ради Європи.
4. Юрисдикція та основні напрями діяльності Європейського суду з прав людини.
5. Значення практики ЄСПЛ для тлумачення та застосування Конвенції.
6. Застосування Конвенції та практики ЄСПЛ у правовій системі України.
7. Імплементація стандартів Ради Європи у національне законодавство України.
8. Вплив стандартів Ради Європи на вдосконалення правоохоронної діяльності в Україні.

Семінарське заняття 6. Тема 6. Порівняльний аналіз міжнародних, європейських та національних стандартів захисту прав людини

Навчальні питання:

1. Міжнародна, європейська та національна системи захисту прав людини: спільні та відмінні риси.
2. Універсальні міжнародно-правові стандарти захисту прав людини.

3. Європейські стандарти захисту прав людини та механізми їх забезпечення.

4. Конституційні засади захисту прав і свобод людини в Україні.

5. Порівняльний аналіз міжнародних, європейських та національних гарантій права на життя і заборони катувань.

6. Порівняльний аналіз гарантій права на свободу та особисту недоторканність.

7. Міжнародні, європейські та національні стандарти права на справедливий суд.

8. Допустимі обмеження прав і свобод людини та особливості їх застосування в умовах надзвичайних правових режимів.

Семінарське заняття 7. Тема 7. Порівняльний аналіз міжнародних, європейсПорівняльно-правові засади кримінальної юстиції та правоохоронної діяльностіських та національних стандартів захисту прав людини

Навчальні питання:

1. Поняття та основні складові системи кримінальної юстиції.

2. Міжнародні та європейські стандарти кримінальної юстиції.

3. Порівняльно-правові підходи до забезпечення законності у правоохоронній діяльності.

4. Міжнародні, європейські та національні стандарти затримання особи та застосування запобіжних заходів.

5. Порівняльно-правові засади забезпечення права на захист у кримінальному провадженні.

6. Стандарти застосування сили та спеціальних засобів у правоохоронній діяльності.

7. Міжнародні та європейські стандарти запобігання катуванням та іншим формам неналежного поводження і їх реалізація в Україні.

8. Вплив міжнародних та європейських правових стандартів на реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів України.

Семінарське заняття 8. Тема 8. Європейська інтеграція України та адаптація національного законодавства до права Європейського Союзу

Навчальні питання:

1. Правові засади та основні етапи європейської інтеграції України.

2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом як правова основа зближення національного законодавства з правом ЄС.

3. Правовий статус України як держави-кандидата на членство в Європейському Союзі.

4. Поняття та структура acquis Європейського Союзу.

5. Зміст і механізми адаптації національного законодавства України до права Європейського Союзу.

6. Оцінювання відповідності законодавства України праву Європейського Союзу.

7. Адаптація законодавства у сферах юстиції, свободи та безпеки і її значення для правоохоронної діяльності.

8. Основні напрями подальшого наближення національного законодавства України до права Європейського Союзу.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання теоретичних завдань самостійної роботи вам необхідно зробити відповідний конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

1. Розкрити поняття, предмет і значення порівняльно-правового аналізу та визначити можливості його застосування під час дослідження міжнародного, європейського та національного права.

2. Систематизувати основні методи порівняльно-правового дослідження та визначити особливості їх застосування до правових норм, принципів та інститутів різних рівнів правового регулювання.

3. Порівняти міжнародне, європейське та національне право за критеріями суб'єктів, джерел, принципів, сфери дії та механізмів реалізації правових норм.

4. Визначити основні методологічні проблеми порівняння норм міжнародного, європейського та національного права та запропонувати способи їх вирішення.

5. Систематизувати основні джерела міжнародного права та визначити їх місце і значення у міжнародно-правовому регулюванні.

6. Порівняти систему джерел міжнародного права, права Європейського Союзу та національного права України, визначивши спільні й відмінні ознаки.

7. Проаналізувати співвідношення основних принципів міжнародного права, права Європейського Союзу та принципів національного права України.

8. Порівняти юридичну природу міжнародного договору, регламенту і директиви Європейського Союзу та нормативно-правового акта України.

9. Проаналізувати основні теоретичні підходи до співвідношення міжнародного та національного права та визначити особливості їх прояву в правовій системі України.

10. Розкрити конституційно-правові засади дії міжнародних договорів України та визначити їх місце в системі національного законодавства.

11. Проаналізувати механізми імплементації міжнародно-правових норм у національне законодавство України та навести приклади їх застосування.

12. Розглянути практичну ситуацію, пов'язану з колізією між положеннями міжнародного договору України та нормами національного законодавства, і обґрунтувати порядок її правового вирішення.

13. Охарактеризувати правову природу та особливості права Європейського Союзу і визначити його відмінності від міжнародного та національного права.

14. Систематизувати джерела первинного і вторинного права Європейського Союзу та визначити особливості їх юридичної дії.

15. Проаналізувати зміст принципів верховенства та прямої дії права Європейського Союзу і їх значення для правових систем держав-членів ЄС.

16. Визначити особливості впливу права Європейського Союзу на національне законодавство України з урахуванням сучасного стану європейської інтеграції.

17. Розкрити місце Ради Європи в системі європейського правового співробітництва та систематизувати основні правові стандарти, сформовані в межах цієї організації.

18. Порівняти правову природу актів Європейського Союзу та правових актів і стандартів Ради Європи, визначивши відмінності механізмів їх впливу на національне право України.

19. Проаналізувати значення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ для розвитку національного законодавства і правозастосування в Україні.

20. Обрати один із правових стандартів Ради Європи у сфері правоохоронної діяльності та проаналізувати стан його відображення в національному законодавстві України.

21. Порівняти універсальну, європейську та національну системи захисту прав людини за нормативною основою, інституційними механізмами та засобами правового захисту.

22. Провести порівняльний аналіз міжнародних, європейських та національних гарантій права на свободу та особисту недоторканність.

23. Порівняти міжнародні, європейські та національні стандарти права на справедливий суд та визначити особливості їх реалізації в Україні.

24. Проаналізувати підстави та межі допустимого обмеження прав і свобод людини відповідно до міжнародних, європейських і національних правових стандартів.

25. Систематизувати міжнародні та європейські стандарти кримінальної юстиції та визначити ступінь їх відображення в національному законодавстві України.

26. Порівняти міжнародні, європейські та національні стандарти затримання особи, застосування запобіжних заходів і забезпечення права на захист у кримінальному провадженні.

27. Проаналізувати міжнародні та європейські стандарти застосування сили представниками правоохоронних органів та порівняти їх із відповідним правовим регулюванням в Україні.

28. Розглянути практичну ситуацію у сфері правоохоронної діяльності та на основі порівняльного аналізу міжнародних, європейських і національних норм обґрунтувати правовий висновок щодо її вирішення.

29. Проаналізувати правові засади європейської інтеграції України та визначити основні механізми адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу.

30. Визначити пріоритетні напрями наближення законодавства України у сфері юстиції, свободи та безпеки до права Європейського Союзу та обґрунтувати їх значення для розвитку правоохоронної діяльності.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: https://zno.if.ua/?p=985

1. Міжнародне, європейське та національне право як взаємопов’язані рівні правового регулювання.

2. Порівняльне правознавство як інструмент пізнання та вдосконалення права.

3. Чи можливе ефективне застосування зарубіжного правового досвіду без урахування національних особливостей?

4. Спільне та відмінне у принципах міжнародного, європейського та національного права.

5. Міжнародний договір і національний закон: проблеми співвідношення та застосування.

6. Міжнародні зобов’язання держави та її правовий суверенітет: пошук балансу.

7. Колізія міжнародної та національної правової норми: яким має бути механізм її вирішення?

8. Конституція України та міжнародне право: межі і форми правової взаємодії.

9. Право Європейського Союзу як особлива правова система.

10. Принцип верховенства права Європейського Союзу та його значення для держав-членів ЄС.

11. Регламент і директива Європейського Союзу: різні правові інструменти для досягнення спільних цілей.

12. Суд Європейського Союзу та його роль у розвитку європейського правопорядку.

13. Європейський Союз і Рада Європи: відмінності правових механізмів та напрямів впливу на національне право.

14. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод як складова національного правопорядку України.

15. Практика ЄСПЛ як чинник розвитку українського законодавства та правозастосування.

16. Чи може практика ЄСПЛ змінювати усталені підходи національних судів?

17. Універсальні та європейські стандарти прав людини: спільність цінностей чи відмінність правових механізмів?

18. Право на свободу та особисту недоторканність у міжнародному, європейському та національному праві.

19. Право на справедливий суд: порівняльний аналіз міжнародних, європейських та українських правових гарантій.

20. Заборона катувань у міжнародному, європейському та національному праві: від нормативного закріплення до практичної реалізації.

21. Обмеження прав людини в умовах воєнного стану: міжнародні стандарти та національне правове регулювання.

22. Міжнародні та європейські стандарти як орієнтир реформування правоохоронної системи України.

23. Затримання особи: баланс між інтересами кримінальної юстиції та гарантіями прав людини.

24. Застосування сили правоохоронними органами: порівняльний аналіз міжнародних, європейських та національних стандартів.

25. Право на захист у кримінальному провадженні крізь призму міжнародних та європейських стандартів.

26. Чи достатньо імплементувати міжнародний стандарт у законодавство для його ефективної реалізації?

27. Європейська інтеграція України як чинник трансформації національної правової системи.

28. Адаптація законодавства України до права Європейського Союзу: формальне наближення чи зміна правової практики?

29. Європейська інтеграція та майбутнє правоохоронної системи України.

30. Українське право в європейському правовому просторі: що має змінюватися, а що варто зберігати?

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ (Денна/Заочна)

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття
			семінарське заняття (у т.ч. самостійна робота)
1	Теоретико-методологічні засади порівняльного аналізу міжнародного, європейського та національного права	5/-	5/-
2	Джерела та принципи міжнародного, європейського і національного права	5/20	5/20
3	Співвідношення міжнародного та національного права у правовій системі України	5/-	5/-
4	Право Європейського Союзу та його взаємодія з національним правом України	5/-	5/-
5	Правові стандарти Ради Європи та їх імплементація у національне законодавство України	5/20	5/20
6	Порівняльний аналіз міжнародних, європейських та національних стандартів захисту прав людини	5/-	5/-
7	Порівняльний аналіз міжнародних, європейсПорівняльно-правові засади кримінальної	5/-	5/-

	юстиції та правоохоронної діяльностіких та національних стандартів захисту прав людини		
8	Європейська інтеграція України та адаптація національного законодавства до права Європейського Союзу	5/-	5/-
Разом		40	
Індивідуальна робота		20	
Залік		40	
Всього		100 балів	

Робота на семінарських заняттях оцінюється викладачем із розрахунку балів, зазначених у таблиці. Здобувач може виконати індивідуальну роботу за визначеною формою та тематикою.

Підсумковий контроль з дисципліни здійснюється у вигляді заліку, на якому можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості відповідей.

Якщо під час проходження курсу здобувач набрав 60 балів, він має право не складати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	**A**	зараховано
82-89	**B**	
75-81	**C**	
64-74	**D**	
60-63	**E**	
35-59	**FX**	незараховано
0-34	**F**	

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття та сутність порівняльно-правового аналізу.
2. Предмет і завдання порівняльно-правового аналізу.
3. Значення порівняльно-правового аналізу для юридичної науки та практики.
4. Основні методи порівняльно-правового дослідження.
5. Критерії порівняння правових норм, інститутів і правових систем.
6. Рівні здійснення порівняльно-правового аналізу.
7. Міжнародне право як об’єкт порівняльно-правового аналізу.
8. Європейське право як об’єкт порівняльно-правового аналізу.
9. Національне право як об’єкт порівняльно-правового аналізу.
10. Спільні та відмінні ознаки міжнародного, європейського та національного права.
11. Значення порівняльно-правового методу для правоохоронної діяльності.
12. Поняття та система джерел міжнародного права.
13. Міжнародний договір як джерело міжнародного права.
14. Міжнародний звичай як джерело міжнародного права.
15. Загальні принципи права та їх значення в міжнародному праві.
16. Поняття та система джерел права Європейського Союзу.

17. Первинне право Європейського Союзу та його основні джерела.

18. Вторинне право Європейського Союзу та його основні джерела.

19. Регламенти, директиви та рішення як акти права Європейського Союзу.

20. Джерела національного права України та їх ієрархія.

21. Порівняльна характеристика джерел міжнародного права, права Європейського Союзу та національного права України.

22. Основні принципи міжнародного права та їх зміст.

23. Основні принципи права Європейського Союзу.

24. Принцип верховенства права в міжнародному, європейському та національному праві.

25. Поняття та основні підходи до співвідношення міжнародного і національного права.

26. Моністична концепція співвідношення міжнародного та національного права.

27. Дуалістична концепція співвідношення міжнародного та національного права.

28. Конституційні засади взаємодії міжнародного та національного права в Україні.

29. Місце міжнародних договорів у правовій системі України.

30. Порядок надання згоди на обов'язковість міжнародних договорів України.

31. Особливості застосування міжнародних договорів у національному правопорядку України.

32. Поняття та основні способи імплементації міжнародно-правових норм.

33. Трансформація, інкорпорація та відсилання як способи реалізації міжнародно-правових норм у національному праві.

34. Колізії між міжнародно-правовими зобов'язаннями та нормами національного законодавства.

35. Механізми вирішення колізій між міжнародним і національним правом.

36. Роль судів України у застосуванні норм міжнародного права.

37. Вплив міжнародно-правових зобов'язань України на розвиток національного законодавства.

38. Поняття та особливості права Європейського Союзу.

39. Система права Європейського Союзу.

40. Співвідношення права Європейського Союзу з міжнародним правом.

41. Співвідношення права Європейського Союзу з національним правом держав-членів ЄС.

42. Принцип верховенства права Європейського Союзу.

43. Принцип прямої дії права Європейського Союзу.

44. Принципи субсидіарності та пропорційності у праві Європейського Союзу.

45. Європейський Парламент у механізмі правового регулювання Європейського Союзу.

46. Європейська Рада та Рада Європейського Союзу: правовий статус і відмінності.

47. Європейська Комісія та її роль у забезпеченні функціонування права Європейського Союзу.

48. Суд Європейського Союзу та його роль у розвитку права ЄС.

49. Правові засади відносин України та Європейського Союзу.

50. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та її значення для національного права.

51. Вплив права Європейського Союзу на розвиток законодавства України.

52. Рада Європи: правовий статус, цілі та основні напрями діяльності.

53. Місце правових стандартів Ради Європи в європейському правовому просторі.

54. Основні конвенції Ради Європи та їх значення для національних правових систем.

55. Співвідношення правових механізмів Європейського Союзу та Ради Європи.

56. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та її місце в європейській системі захисту прав людини.

57. Європейський суд з прав людини: правовий статус і юрисдикція.

58. Значення практики Європейського суду з прав людини для національної правової системи України.

59. Застосування Конвенції та практики ЄСПЛ судами України.

60. Виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні.

61. Імплементація стандартів Ради Європи в національне законодавство України.

62. Вплив стандартів Ради Європи на правоохоронну діяльність в Україні.

63. Універсальна система захисту прав людини та її основні правові механізми.

64. Європейська система захисту прав людини та її особливості.

65. Національна система захисту прав і свобод людини в Україні.

66. Порівняльна характеристика міжнародної, європейської та національної систем захисту прав людини.

67. Міжнародні, європейські та національні гарантії права на життя.

68. Заборона катувань та інших форм неналежного поводження в міжнародному, європейському та національному праві.

69. Міжнародні, європейські та національні стандарти права на свободу та особисту недоторканність.

70. Право на справедливий суд у міжнародному, європейському та національному праві.

71. Право на повагу до приватного і сімейного життя: міжнародні, європейські та національні стандарти.

72. Допустимі обмеження прав і свобод людини відповідно до міжнародних та європейських стандартів.

73. Особливості обмеження прав і свобод людини в умовах воєнного стану.

74. Поняття та основні складові системи кримінальної юстиції.

75. Міжнародні та європейські стандарти кримінальної юстиції.

76. Міжнародні, європейські та національні стандарти затримання особи.

77. Стандарти забезпечення права на захист у кримінальному провадженні.

78. Презумпція невинуватості у міжнародному, європейському та національному праві.

79. Міжнародні та європейські стандарти застосування сили правоохоронними органами.

80. Принципи законності, необхідності та пропорційності застосування примусових заходів у правоохоронній діяльності.

81. Міжнародні та європейські стандарти запобігання катуванням у діяльності правоохоронних органів.

82. Вплив міжнародних та європейських стандартів на розвиток кримінальної юстиції України.

83. Поняття та правові засади європейської інтеграції України.

84. Правовий статус України як держави-кандидата на членство в Європейському Союзі.

85. Поняття та структура acquis Європейського Союзу.

86. Поняття та основні напрями адаптації законодавства України до права Європейського Союзу.

87. Механізми наближення національного законодавства України до права Європейського Союзу.

88. Оцінювання відповідності законодавства України праву Європейського Союзу.

89. Адаптація законодавства України у сферах юстиції, свободи та безпеки.

90. Значення європейської інтеграції та наближення законодавства до права Європейського Союзу для розвитку правоохоронної діяльності в Україні.

ПРАВИЛА КУРСУ ТА ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні письмових робіт (принципи описані у Законі України «Про

академічну доброчесність» від 18 грудня 2025 року № 4742IX (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text) та Кодексі академічної доброчесності Пенітенціарної академії України від 30 березня 2026 року №132/ОД (https://pau.edu.ua/higher-education-quality-assurance-sector/academic-integrity/). Списування під час підсумкового контролю, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх здобувачів вищої освіти очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р.
2. Волощук О. Т., Попович О. В. Права людини у сфері правоохоронної діяльності : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня; галузь знань – К «Безпека та оборона», спеціальність – К9 «Правоохоронна діяльність». Чернівці, 2025. 232 с.
3. Данило С. М. Система міжнародно-правових стандартів забезпечення прав і свобод людини на стадії досудового розслідування. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2025. № 2 (109). С. 299–314. DOI: 10.32631/v.2025.2.25.
4. Договір про Європейський Союз : консолідована версія.
5. Договір про функціонування Європейського Союзу : консолідована версія.
6. Європейський кодекс поліцейської етики : Рекомендація Rec(2001)10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам від 19 вересня 2001 р.
7. Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р.
8. Климкевич Р. А. Кримінальне процесуальне законодавство України та Європейського Союзу: апроксимація та диференціація : дис. ... д-ра філософії : 081 Право. Львів, 2022. 285 с.
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.
10. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР.
11. Корнієнко М. В. Забезпечення прав людини органами правопорядку в екстраординарних умовах: доктринальний аспект : монографія. Одеса : Юридика, 2023. 168 с.
12. Кучук А. М., Пекарчук В. М. Верховенство права як метапринцип конституційного порядку: загально-правовий аспект та межі конституційної інтерпретації. Нове українське право. 2026. Вип. 1. С. 142–147. DOI: 10.51989/NUL.2026.1.19.
13. Кучук А. М., Пекарчук В. М. Вплив практики Європейського суду з прав людини на національне право: пропедевтичний аспект. Прикарпатський юридичний вісник. 2022. Вип. 4 (45). С. 17–21. DOI: 10.32782/pyuv.v4.2022.4.
14. Кучук А. М., Пекарчук В. М. Транснаціоналізація конституціоналізму як об’єкт наукового пізнання. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право. 2023. № 3 (20). С. 32–40. DOI: 10.32755/sjlaw.2023.03.032.
15. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.
16. Мінімальні стандартні правила Організації Об’єднаних Націй щодо поводження з ув’язненими (Правила Нельсона Мандели) : резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 2015 р. № A/RES/70/175.

17. Пекарчук В. М., Петровська Ю. М., Попружна А. В. Антидискримінаційна політика як складова міжнародних стандартів захисту прав людини: концептуальний вимір. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право. 2026. № 1 (27). С. 90–102.

18. Пекарчук В. М., Петровська Ю. М., Попружна А. В. Історичний та аксіологічний підходи як елемент методології правознавства. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право. 2025. № 3 (26). С. 48–57. DOI: 10.32755/sjlaw.2025.03.048.

19. Пекарчук В. М., Петровська Ю. М., Попружна А. В. Міжнародні антидискримінаційні стандарти в практиці ЄСПЛ: проблеми адаптації в Україні. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право. 2026. № 2 (28). С. 231–243.

20. Пєтков С. В., Іванов І. В., Делія Ю. В. Забезпечення прав людини правоохоронними органами : монографія. Київ : КНТ, 2022. 241 с.

21. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV.

22. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV.

23. Статут Міжнародного Суду Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 р.

24. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 р.

25. Степанян Р. Є., Волошанівська Т. В. Доктрини Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні: теоретико-прикладний аспект : монографія. Одеса : Юридика, 2025. 184 с.

26. Стрілець Г. О., Бальжик І. А., Лупова А. В. Забезпечення прав людини у процесі кримінального судочинства через призму Конституції України. Наукові записки. Серія: Право. 2025. № 18. С. 369–373. DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-369-373.

27. Тарасюк С. М. Права людини в кримінальному провадженні: концептуальні основи та правове регулювання. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2024. № 4. С. 233–240.

28. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 р.

29. Хартія основних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 р.

Допоміжна

1. Denysenko K. V., Tomkov N. O., Borko I. S. The human right to information: features of its protection under martial law and prospects for improvement. Scientific Herald of Sivershchyna. Series: Law. 2025. № 3(26). P. 93-103. DOI: 10.32755/sjlaw.2025.03.093

2. Petrovska Y., Popruzhna A., Dzhendzhero O., Miden E., Tomkov N., Barakhta V. E-learning and Software for Training Specialists in the Theory of Law via AI Integration. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2025. Vol. 16. №. 3. P. 129–139. DOI: 10.70594/brain/16.3/10

3. Березняк В. С., Демичева А. В. Дотримання прав та свобод людини та громадянина в діяльності Національної поліції : аналітичний огляд. Дніпро : ДДУВС, 2023. 48 с.

4. Герасимчук Р. В. Сучасний стан забезпечення прав і свобод людини і громадянина правоохоронними органами. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2025. № 2. DOI: 10.32631/vca.2025.2.92.

5. Глинська Н. В., Басиста І. В., Дроздов О. М. Проблеми забезпечення прав особи при оскарженні повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні. Нове українське право. 2024. Вип. 1. С. 105–118.

6. Кучинська О. П., Циганюк Ю. В. Система міжнародних стандартів прав людини у кримінальному процесі України. Право України. 2019. № 9. С. 50–64.

7. Кучук А. М., Пекарчук В. М. Статус органів публічної влади в екстраординарних умовах: теоретико-правовий вимір. Прикарпатський юридичний вісник. 2024. Вип. 5 (58). С. 17–19.

8. Півненко Л. В. Принцип дотримання прав і свобод людини у діяльності Національної поліції України: його зміст та структура. Вісник Одеського національного університету. Правознавство. 2025. Т. 27. № 1 (40).

9. Права людини та правоохоронна діяльність в умовах воєнного стану. Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ. 2025. Спец. вип. № 1 (138). 236 с.

10. Пчеліна О. В. Реалізація права на захист у спеціальному кримінальному провадженні (in absentia): баланс публічних і приватних інтересів. Актуальні питання у сучасній науці. 2025. № 8 (38). С. 585–597.

11. Сидоренко Д. В. Забезпечення прав сторони захисту під час проведення судової експертизи. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 2. С. 347–354.

12. Томков Н. О. «Шлюб за добу» як інструмент дерегуляції адміністративних процедур у сфері сімейного права. Наукові інновації та передові технології. 2026. № 3 (55). С. 3354–3368. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3(55)-3354-3368.

13. Томков Н. О. Правове регулювання порядку організації добору на службу до Державної кримінально-виконавчої служби України. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право. 2024. № 1 (21). С. 115–126. DOI: 10.32755/sjlaw.2024.01.115.

14. Томков Н. О. Правове регулювання становлення відомчої вищої освіти в пенітенціарній системі України. Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ. 2024. № 2. С. 335–341. DOI: 10.31733/2078-3566-2024-2-335-341.

15. Томков Н. О. Правові підстави функціонування навчальних центрів професійної підготовки пенітенціарного персоналу в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2024. Вип. 82, ч. 2. С. 264–268. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.82.2.42.

16. Томков Н.О., Попружна А.В. Поняття «робота»: генезис, еволюція та розкриття суті у сучасності. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право. 2025. № 2(25). С. 107-116. DOI: 10.32755/sjlaw.2025.02.107.

17. Циганенко А. А. Адміністративно-правові засоби забезпечення прав і свобод людини Національною поліцією України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2020. 210 с.

18. Шумило М. Є., Андрушко О. В. Держава як суб'єкт юридичної відповідальності перед людиною у кримінальному процесі. Право України. 2018. № 8. С. 15–33.

Інформаційні інтернет-ресурси:

1. HUDOC – база даних практики Європейського суду з прав людини. URL: https://hudoc.echr.coe.int/

2. HUDOC CPT – база даних Європейського комітету із запобігання катуванням. URL: https://hudoc.cpt.coe.int/

3. United Nations Human Rights Treaty Bodies. Інформаційний ресурс договірних органів ООН з прав людини. URL: https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies

4. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). Офіційний ресурс ООН з питань запобігання злочинності, кримінального правосуддя, боротьби з корупцією та забезпечення прав людини у системі кримінального правосуддя. URL: https://www.unodc.org/

5. Агентство Європейського Союзу з основоположних прав (European Union Agency for Fundamental Rights, FRA). Інформаційний ресурс щодо стандартів та практики ЄС у сфері основоположних прав людини. URL: https://fra.europa.eu/

6. Безоплатна правнича допомога. Офіційний ресурс системи надання безоплатної правничої допомоги в Україні. URL: https://legalaid.gov.ua/

7. Верховний Суд. Офіційний сайт Верховного Суду. URL: https://supreme.court.gov.ua/

8. Європейський комітет з прав людини (Council of Europe – Human Rights Education for Legal Professionals, HELP). Освітній ресурс Ради Європи з курсами та навчальними матеріалами щодо ЄКПЛ, практики ЄСПЛ і прав людини для юристів та представників правоохоронної сфери. URL: https://www.coe.int/en/web/help

9. Європейський комітет із запобігання катуванням (CPT). Офіційний ресурс Комітету Ради Європи із запобігання катуванням та нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню. URL: https://www.coe.int/en/web/cpt

10. Європейський суд з прав людини (European Court of Human Rights). Офіційний сайт ЄСПЛ. URL: https://www.echr.coe.int/

11. Конституційний Суд України. Офіційний ресурс. URL: https://ccu.gov.ua/

12. Міністерство внутрішніх справ України. Офіційний інформаційний ресурс. URL: https://mvs.gov.ua/

13. Національна поліція України – Дотримання прав людини. Інформаційний розділ. URL: https://npu.gov.ua/diyalnist/dotrimannya-prav-lyudini/dotrymannia-prav-liudyny

14. Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) – Бюро демократичних інститутів і прав людини (ODIHR). URL: https://www.osce.org/odihr

15. Організація Об'єднаних Націй – Digital Library. Електронна бібліотека ООН. URL: https://digitallibrary.un.org/

16. Офіс Генерального прокурора України. Офіційний інформаційний ресурс прокуратури України. URL: https://gp.gov.ua/

17. Офіс Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Офіційний ресурс національного правозахисного інституту. URL: https://ombudsman.gov.ua/

18. Рада Європи – Права людини та верховенство права. Інформаційний ресурс Ради Європи щодо європейських стандартів у сфері прав людини, демократії та верховенства права. URL: https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law

19. Управління Верховного комісара ООН з прав людини (OHCHR). Офіційний ресурс ООН з питань захисту та дотримання прав людини, міжнародних стандартів і моніторингу прав людини. URL: https://www.ohchr.org/

20. EUR-Lex – Access to European Union Law. Офіційна база законодавства Європейського Союзу, установчих договорів, актів інституцій ЄС та інших правових документів. URL: https://eur-lex.europa.eu/

21. CURIA – Court of Justice of the European Union. Офіційний ресурс Суду Європейського Союзу, що містить судову практику, висновки генеральних адвокатів та інші матеріали Суду ЄС. URL: https://curia.europa.eu/

22. European Union. Офіційний вебпортал Європейського Союзу з інформацією про інституції, право, політики та діяльність ЄС. URL: https://european-union.europa.eu/

23. European Commission – Enlargement and Eastern Neighbourhood. Офіційний ресурс Європейської Комісії з питань розширення Європейського Союзу, процесу вступу держав-кандидатів та наближення законодавства до acquis ЄС. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/

24. European Commission – Ukraine. Офіційний інформаційний ресурс Європейської Комісії щодо відносин України з Європейським Союзом та процесу вступу України до ЄС. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_en

25. United Nations Treaty Collection. Офіційна база міжнародних договорів Організації Об'єднаних Націй, що містить тексти міжнародних договорів та інформацію про їх статус. URL: https://treaties.un.org/

26. International Court of Justice. Офіційний ресурс Міжнародного Суду ООН, що містить рішення, консультативні висновки, накази та матеріали справ. URL: https://www.icj-cij.org/

27. Рада Європи (Council of Europe). Офіційний вебпортал Ради Європи з доступом до інформації про її органи, правові стандарти, конвенції та напрями діяльності. URL: https://www.coe.int/

28. Treaty Office of the Council of Europe. Офіційна база договорів Ради Європи, що містить тексти конвенцій і протоколів та інформацію про їх підписання і ратифікацію. URL: https://www.coe.int/en/web/conventions/

29. Законодавство України. Офіційна база нормативно-правових актів Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/

30. Євроінтеграційний портал. Офіційний інформаційний ресурс щодо європейської інтеграції України, виконання Угоди про асоціацію та наближення законодавства України до права Європейського Союзу. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/